

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

İzmir Polis Merkezleri İnceleme Raporu

24. Dönem 3. Yasama Yılı
2013

Rapor, Komisyonun
13.02.2013 tarihli
toplantısında kabul
edilmiştir.

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

İZMİR POLİS MERKEZLERİ İNCELEME RAPORU

I. BAŞLANGIC

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 13 Ekim 2011 tarihli 3'üncü toplantısında, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemelerde bulunmak üzere bir Alt Komisyon kurulmasına karar vermiştir. Söz konusu Alt Komisyon polis merkezlerinde inceleme bulunma konusunda ayrıca karar almıştır.

Anılan Karara istinaden, 03.01.2013 tarihinde İzmir'deki polis merkezlerinde incelemede bulunan heyet; Alt Komisyon Başkanı ve Çorum Milletvekili Murat YILDIRIM, Ağrı Milletvekili Mehmet Kerim YILDIZ, Kilis Milletvekili Ahmet Salih DAL, İstanbul Milletvekili Mahmut TANAL, İstanbul Milletvekili Atila KAYA ve Mersin Milletvekili Ertuğrul KÜRKCÜ'den oluşmuştur. Alt Komisyon üyeleri dışında, heyete; İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı Ayhan Sefer ÜSTÜN ile Komisyon üyelerinden İzmir Milletvekili Hamza DAĞ katılmıştır. İncelemeye Komisyon görevlilerinden Yasama Uzmanı Abdussamed SİĞİRTMAÇ ile Yasama Uzman Yardımcısı Mesut AYDINOĞLU eşlik etmiştir.

II. BAŞVURUCULAR

24'üncü Yasama Dönemi'nde, polislerden şikâyeti konu edinen Komisyonumuza 41 adet başvuru yapılmıştır. Dilekçelerde görülen dikkat çekici iddialar polis merkezinde kaba davranıldığı veya polislerce darp edildiği, ifade alma sırasında şiddet uygulandığı, toplumsal bir gösteri esnasında polis tarafından orantısız güç kullanıldığı şeklindedir.

Bu başvurular dışında Komisyonumuzca medyadan takip edilip re'sen girişimde bulunulan olaylar da mevcut olabilmektedir.

III. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

3686 sayılı "*İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu*"nun 6'ncı maddesine göre, Komisyon; alt komisyonlar kurmak suretiyle çalışabilir ve 5'inci maddesine göre; gerekli gördüğünde Ankara dışında incelemelerde bulunabilir. Bu hükümlere istinaden polis merkezlerindeki insan hakları perspektifinden genel durumun yerinde görülmesi amacıyla inceleme gerçekleştirilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

IV. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

Alt Komisyon 03.01.2013 tarihinde İzmir Valiliği'ne nezaket ziyaretinde bulunmuş, ardından İl Emniyet Müdürlüğü'ndeki bilgilendirme toplantısına iştirak edilmiştir. İl Emniyet Müdürü Ali BİLKAY'ın yapmış olduğu bilgilendirmenin ardından, bazı polis merkezlerinde incelemelerde bulunulmuştur. Karabağlar Polis Merkezi dışındaki ziyaret edilip incelemelerde bulunulan polis merkezleri rastgele seçilmiştir.

V. GÖRÜŞME VE İNCELEMELER

1 İzmir İl Emniyet Müdürlüğü'ndeki Bilgilendirme Toplantısı

İzmir Valisi M. CAHİT KIRAÇ'ın da iştirak ettiği toplantıda aşağıda yer alan bilgiler sunulmuştur.

- İzmir İli 11'i merkez ilçe, 19'u dış ilçe olmak üzere, toplamda 30 ilçeden oluşmaktadır. İl nüfusu 3.965.232 kişidir.
- Merkez ilçe sorumluluk bölgesinde 2.779.091 kişi, dış ilçe sorumluluk bölgesinde 726.687 kişi yaşamaktadır.
- İzmir İl Emniyet Müdürlüğü 5 ana hizmet binasında 42 şube müdürlüğü; 11 merkez İlçe emniyet müdürlüğünde 45 polis merkez amirliği; 19 dış ilçe emniyet müdürlüğünde 25 polis merkez amirliği olmak üzere, toplamda 70 polis amirliği ile hizmet vermektedir.
- İl Emniyet Müdürlüğü kadrosu 713 amir, 11.271 polis memuru, 524 yardımcı personel olmak üzere toplamda 12.508 kişiden oluşmaktadır.
- İl merkezinde gündüzleri 672, geceleri ise 394 ekiple 12 saat çalışılıp 24 saat dinlenme esasına (12/24 mesaisi) göre hizmet verilmektedir.
- Meydana gelen adli olaylarda Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talimatıyla gözaltına alınan şüphelilerin muhafaza edilmesi için 154 gözaltı birimi bulunmaktadır. İçişleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Bakanlığı'nın genelgesi uyarınca, bu birimlerin tamamında kamera kayıt sistemi yer almaktadır.¹ Kayıtlar en az 15 gün muhafaza edilmektedir.

- İzmir ilinde 01.01.2012 - 27.12.2012 tarihleri arasında 89.981'i asayiş olayı, 11.828'i kaçakçılık olayı, 14'ü insan kaçakçılığı/ticareti ve 33'ü terör olayı olmak üzere toplam 101.541 olay meydana gelmiştir. Bu olaylarla ilgili 72.378 şüpheli yakalanarak adli mercilere intikal ettirilmiş, bunlardan 2.175'i tutuklanmıştır.
- 01.01.2012 - 27.12.2012 tarihleri arasında meydana gelen 15.718 olayda, suç işlediği şüphesi altında bulunan (suça sürüklenen) 9.936 çocuktan 408'i tutuklanmıştır. Aynı tarihler arasında 10.496 çocuk suçtan mağdur olmuştur.
- İzmir ilinde 2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine dair Kanun çerçevesinde merkez ilçelerde 2.263 kadın, 226 erkek; dış ilçelerde 541 kadın, 42 erkek olmak üzere toplam 3.072 şahıs korunmaktadır.
- İzmir ilinde 2012 yılında 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu uyarınca can güvenliği kapsamında merkez ilçelerde 379 kadın, 289 erkek; dış ilçelerde 126 kadın, 145 erkek olmak üzere toplam 939 şahıs korunmaktadır.
- 2012 yılında İzmir ilinde görev yapan personelden 1 (bir) görevli ateşli silahla öldürme ve yaralama olayına karışmış ve bu olayda 1 (bir) kişi hayatını kaybetmiş; 2 (iki) kişi yaralanmıştır.
- 2012 yılında İzmir ili polis bölgesi sorumluluk alanında gözaltında ölüm olayı meydana gelmemiştir.
- İl İnsan Hakları Kurulu'na yapılan müracaatların adli ve idari süreçleri Hukuk İşleri ve Soruşturma Şube Müdürlüğü'nce takip edilmektedir.
- 01.01.2012 - 27.12.2012 tarihleri arasında il emniyet müdürlüğünde görevli kolluk görevlileri ile ilgili gerek adli mercilere gerekse emniyet müdürlüğü nezdindeki idari birimlere yapılan müracaatlar neticesinde; hakaret, kötü muamele, işkence, darp ve

¹ T.C. İçişleri Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği Basın Açıklaması, 05.03.2009. http://www.icisleri.gov.tr/default_icisleri_2.aspx?id=3567, [Erişim Tarihi: 12.02.2013].

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

şüpheli haklarının ihlali kapsamında 357 personel hakkında disiplin soruşturması açılmış olup, halen 216 personel hakkında disiplin soruşturması devam etmektedir. Kötü muamele suçundan 6 personel çeşitli cezalarla tecziye edilmiştir. İşkence suçundan ceza alan personel bulunmamaktadır.

- 2012 yılında yeni mezun olan ve emniyet müdürlüğü kadrosuna alınan 18 komiser yardımcısı ile 338 polis memuruna insan hakları konularına da yer verilen oryantasyon eğitimi; 1.272 polis memuruna ise, genel geliştirme eğitimleri kapsamında insan hakları konularında eğitim verilmiştir.
- 2012 yılı içerisinde Cumhuriyet Savcılarınca “*Toplumsal Olaylara Polisin Müdahale Yetkisi ve Hukuki Sınırları*” ile “*Aile İçi Şiddet Olaylarına Müdahale: Polisin Yetkisi ve Hukuki Sorumluluklar*” başlıklı konferanslarla kurum personeline insan hakları konusunda bilgilendirmede bulunulmakta olup, bu tür eğitimlerin süreklilik kazanması planlanmaktadır.
- Devriye gezen ekip araçlarının çalışma saatleri farklı olduğundan bunlara tahsis edilmiş standart bir akaryakıt miktarı yoktur. Ekiplerin çalışma performansına bağlı olarak tahsis edilen akaryakıt miktarı değişmektedir.
- İzmir’de personel sayısı bakımından sorun bulunmamaktadır.

2 Polis Merkezlerinde Gerçekleştirilen İncelemeler

2.1 Balçova Polis Merkezi Amirliği

Polis merkezi amirliğinin fiziki şartlarının genel olarak olumlu olduğu gözlenmiştir. İki nezarethanede ve bunların bulunduğu koridorda kamera bulunduğu görülmüştür. Bu kameralara ek olarak, ifade alma odasında da ses ve görüntü kaydının alındığı ancak bu kayıtların alındığına ilişkin herhangi bir uyarının yer almadığı gözlenmiştir. Polis merkezindeki görevliler kayıtları sadece izleyebilme görev ve yetkisine sahiptir. 24 saat faal olan kamera kayıtlarına polis merkezinden herhangi bir müdahalede bulunulmasının mümkün olmadığı bilgisi edinilmiştir. Nezarethanelere terlikle girilmekte olup, içerisinde battaniye ve yastık bulunmaktadır. Ayrıca nezarethanede kalanlara duş alma imkânı sağlayabilecek gerekli tertibatın bulunduğu görülmüştür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Teşhis odasındaki aydınlatmanın (ampulün) doğru yerde bulunmaması nedeniyle iç kısımda (teşhis yapan kişiye bakan yüzde) tam aynanın oluşmadığı gözlenmiş ve gerekli uyarılarda bulunulmuştur.

2.2 Yeşilyurt Polis Merkezi Amirliği

4 kamera bulunan merkezde gözetimin sağlanmasında yetersiz kalındığı görülmüştür. İhtiyaç duyulan 2 kameranın hard disk yetersizliği nedeniyle tedarik edilmesinin mümkün olmadığı bilgisi edinilmiştir.

Nezarethanelerde kalanların maddi imkânlarının yetersiz olması durumunda dışardan ücretsiz yemek temin edilmesinin gerçekleştirildiği öğrenilmiştir. Olumlu bir uygulama olarak avukat görüşme odalarında ses veya görüntü kaydının alınmadığı görülmüştür.

İncelenen nezaret defterlerinde giriş çıkış saatleri itibariyle sorun olmadığı tespit edilmiştir.

2.3 Karabağlar Polis Merkezi Amirliği

A tipi olarak kayıtlarda geçse de apartmandan çevrilmiş eski bir bina olduğu gözlenen merkezin fiziki şartlarının yetersiz olduğu görülmüştür. Fiziki şartlarıyla bağlantılı olarak merkezin çalışma koşullarının da yeterince uygun olmadığı tespit edilmiştir. Yer darlığı nedeniyle, kimi zaman husumet halindeki kişilerin ayrı odalara konulamadığı, böyle durumlarda ciddi sorunlar yaşanabildiği bilgisi edinilmiştir. Yine yer darlığından ötürü, avukatların müvekkilleri ile baş başa görüşme imkânının olmadığı öğrenilmiştir.

Merkezdeki bir başka olumsuzluk ise, tuvalet kapısının girişinin hemen üzerindeki şöbenin tehlike arz edebilecek şekilde yerleştirilmiş olmasıdır.

İncelenen nezaret defterlerinde, birkaç tane de olsa, çıkış saatlerinin yazılmasında eksiklik bulunduğu görülmüştür.

2.4 Kadifekale Polis Merkezi Amirliği

1982 yılında yapılmış olan polis merkezi kayıtlarda “b tipi” olarak geçmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Polis merkezinde bulunan tek nezarethanenin penceresinin yeterli doğal ışıklandırmayı sağlayabilecek büyüklükte olmadığı, nezarethanede klima ve kaloriferin bulunmadığı ve içerisinde soğuk olduğu gözlenmiştir.

Merkezdeki yer darlığının bir sonucu olarak, merkezde müstakil bir avukat görüşme odası sunulmamaktadır.

Polis merkezinde çalışanlar sokakların dar olması nedeniyle ekip otosu kullanamadıklarını, eğimli ve yaklaşık 40 bin nüfusun bulunduğu geniş bir alanda çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca bölgenin asayiş konusunda sorunlu bir yer olması nedeniyle, devriyeleri daha kalabalık gruplar halinde yapmalarının uygun olacağını belirtmişlerdir.

VI. DEĞERLENDİRME VE SONUC

Kolluk güçlerinin en önemli işlevi asayiş sağlamaktır. Bu çerçevede hukuk devletinde kolluk personelinin görevi, faili -kime karşı suç işleme isnadı olursa olsun- cezalandırmak değil; adli mercilere iletilmesi için onun etkisiz hale getirilip, yakalanmasından ibarettir. Asayiş sağlamakla görevli olanların bir yargı mercii işlevi olan hak iadesi niteliğindeki fiil ve davranışları ise kabul edilemez bir durumdur.

Özellikle işkenceye sıfır tolerans ilkesinin uygulamaya geçirilmesi ile kolluk uygulamalarında ülkemizde pek çok ilerlemelere şahit olunmuştur. Bahsedilen ilkeyle paralel bir şekilde işkence suçlarına ağır yaptırımlar öngörülmüştür. Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan on iki yıla kadar hapse hükümlenacağı düzenlenmesine yer verilmektedir.² Yine TCK'da işkence sonucu ölümün meydana gelmesi durumunda, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası öngörülmektedir.³ Ayrıca zor kullanma yetkisinin zorunluluk ve orantılılık ilkelerinin gözetilerek usulüne uygun bir şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla, TCK'nın 256'ncı maddesinde “*zor kullanma yetkisinin aşılması*” suç olarak düzenlenmiştir.

² 26.09.2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 94'üncü maddesinin ilk fıkrası.

³ TCK'nın 95'nci maddesinin son fıkrası.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un 2'nci maddesi uyarınca, işkence suçu nedeniyle kamu görevlileri hakkında açılacak soruşturma ve kovuşturmalarda yargılama izni şartı bulunmamakta ve görevli kolluk mensubu hakkında doğrudan yargısal işlem tesis edilebilmektedir. Yine Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca adliye ile ilgili görev veya işlerde kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kamu görevlileri ile Cumhuriyet Savcılarının istem ve emirlerini yapmakta kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kolluk amir ve memurları hakkında Cumhuriyet Savcılarınca doğrudan soruşturma yapılabileceği hükmü yer almaktadır.⁴

Özellikle 2009 yılı sonrasında insan haklarına aykırı uygulamaların daha etkin bir şekilde önüne geçilebilmesi amacıyla polis merkezlerine kameraların yerleştirilmesine hız verilmiştir. İçişleri Bakanlığı verilerine göre, ülke genelindeki 1218 polis merkezinde 2185 nezarethane bulunmaktadır. Bu nezarethanelerde toplamda 3280 kamera kullanılmakta olup, görüntüleme sisteminin devlete maliyeti 8.200.000 TL'dir.

Bu uygulamaların toplum nezdinde olumlu sonuçlar oluşturduğu görülmektedir. Nitekim Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2011 yılı verilerine göre, toplumun asayiş hizmetlerinden memnuniyeti %79,3 düzeyindedir.⁵

Gerek hukuki düzlemde, gerek uygulamanın gerçekleştiği sahada alınan önlemlere karşın, bazı kamu görevlilerinin kötü muamele, işkence veya eziyet niteliğinde değerlendirilebilecek olaylara karışması kısmi de olsa gerçekleşebilmektedir. Komisyonumuzun yerinde inceleme yaptığı Karabağlar Polis Merkezi'nde Fevziye CENGİZ adlı vatandaşımızın maruz kaldığı ve insan hakkının ihlalinin netice veren olay da bu nevidendir. 16.07.2011 tarihinde meydana gelen olaya ilişkin polis merkezi kameralarına yansıyan görüntülerin medyada yer almasıyla kamuoyu ve pek çok devlet kurumu nezdinde haklı bir tepki oluşmuştur.⁶ Disiplin soruşturması neticesinde olayın faili olduğu değerlendirilen Asayiş Şube Cinayet Büro Amirliğinde görevli polis memurları B.E. ve H.Y.

⁴ 04.12.2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 161'inci maddesinin 5'inci fıkrası.

⁵ %79,3'ün dışında kalan bireylerin memnuniyet durumu şöyledir: %11,6 orta, %7,8 memnun değil, %1,3 hiç memnun değil. Yaşam Memnuniyeti Araştırması, TÜİK, 2011, s. 40.

⁶ Cumhurbaşkanlığı makamı tarafından da takip edilen konu hakkında çıkan haberlerin hemen ertesinde Komisyonumuz 12.12.2011 tarihli yazısı ile İçişleri Bakanlığı'ndan bilgi talebinde bulunmuştur.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü'nün ilgili hükmü gereği,⁷ “12 ay süreli durdurma” cezası ile tecziye edilmişlerdir.⁸ Disiplin soruşturmasının ivedilikle sonuçlandırılması ve tespit edilen failerin cezalandırılması takdir edilecek hususlardır. Bununla birlikte verilen disiplin cezasının olayın ciddiyeti karşısında yetersiz olduğunu ve kamuoyunun vicdanını rahatlatmaktan uzak olduğunu söylemek gerekmektedir. Bu durum zikredilen Disiplin Tüzüğünde insan hakları perspektifi ışığında değişiklik yapılması gereğini gündeme getirmektedir. Diğer taraftan olayla ilgili adli sürecin devam ettiğini eklemek gerekir. 4 polis memuru hakkında açılan dava, İzmir 6'ncı Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülmeye devam etmektedir.

Sonuç olarak,

1. Temelinde insan faktörü bulunan sorunların çözümünde yalnızca teknolojik gelişmelere bel bağlanması doğru olmayacaktır. Bu nedenle İzmir İl Emniyet Müdürlüğü'nün personel eğitimi konusundaki çalışmalarına Komisyonumuzca önem atfedilmiş ve bu çalışmalar takdirle karşılanmıştır.
2. İncelemede bulunulan Balçova Polis Merkezi'nin fiziki şartları olumlu bulunurken, özellikle Karabağlar Polis Merkezi ve Kadifekale Polis Merkezleri binalarının taşınmasının ya da yeniden inşa edilmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir. Ayrıca Balçova Polis Merkezi haricindeki diğer üç merkezde çalışma koşulları açısından sorun bulunduğu gözlenmiştir.
3. Kamera ve ses kaydının alındığı ifade alma odalarında bu kayıtların alındığına dair herhangi bir uyarının bulunmadığı görülmüştür. Bu durum şahısların normal şartlarda ifadesi alınırken daha tedbirli ve ölçülü davranabileceği bazı hususlarda kendisini zor duruma sokabilecek beyanlarda bulunabilme olasılığını gündeme getirmektedir. Bu nedenle bu odalarda ifadeleri alınan şahıslarca görülebilecek şekilde ortamda ses ve görüntü kaydının alındığı bilgisinin yazılı bir şekilde yer almasının uygun olacağı değerlendirilmiştir. Bunun sağlanması ifade alma

⁷ 23.3.1979 tarih ve 7/17339 karar numaralı Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü'nün “uzun süreli durdurma” başlıklı 7'nci maddesinde yer alan ilgi hüküm şöyledir: “İş sahiplerini ya da herhangi bir nedenle Emniyet binalarına gelen ya da getirilenleri dövmek,”

⁸ 02.01.2013 tarih ve A.01.1.İHK.0.00.00.00/130.04-296/100797 sayılı Komisyonun resmi yazısına İçişleri Bakanlığı tarafından gönderilen cevap.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

işleminin hukuksuz olduğu yönündeki şikâyetleri önleyerek, görevli personele yöneltilebilecek olası suçlamaları da giderecektir.

4. Yaşanan somut olaylarda görüldüğü üzere, polis merkezlerinde kameraların bulunması önleyici tedbirler ve faillerin tespiti açısından etkin bir araçtır. Bununla birlikte kameraların polis merkezlerine yerleştirilmesi hususunda herhangi bir standardın bulunmadığı tespit edilmiştir. Nitekim bazı polis merkezlerinde kameralar nezarethane koşullarının içerisine yerleştirilmişken, bazı yerlerde nezarethanenin içini görecektir şekilde nezarethane dışına yerleştirilmiştir. Kamera sayıları bakımından da benzer mimariye sahip merkezlerde farklılıklar bulunmaktadır. Bu nedenle konuya ilişkin bir standardın belirlenmesinin gerektiği değerlendirilmiştir.
5. Kameralara ilişkin bir ödeneğin olmamasının görüntüleme sistemlerinin belli standarda uygunluk sağlaması açısından engel teşkil ettiği düşünülmektedir.
6. Kameraların yerleştirilmesi, kamera kayıtlarının saklanması ve kayıtlara erişim konularının mevzuatla düzenlenmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir.
7. İncelenen bazı nezarethanelerde doğal ışıklandırma, havalandırma ve ısıtma imkânlarında eksiklik bulunduğu gözlenmiştir. Bu bağlamda özellikle Kadifekale Polis Merkezi nezarethanesinin oldukça sorunlu olduğunu belirtmek gerekir.
8. Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü'ndeki kötü muamele ve dayak fiillerine ilişkin yaptırımları ağırlaştıracak yönde düzenlemeler yapılmasının, ülkemizin insan hakları alanında kat ettiği mesafenin ve ulaştığı gelişmişlik düzeyinin gereği olduğu düşünülmektedir.
9. Medyada “Karakolda kadına dayak” başlığıyla duyurulan Karabağlar Polis Merkezi'ndeki olayın disiplin soruşturması neticesinde ortaya çıkan failleri arasında, polis merkezinde görevli memurların bulunmadığının raporda belirtilmesinde, kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi açısından fayda görülmüştür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Murat YILDIRIM

Çorum Mv. Alt Komisyon Başkanı

Mehmet Kerim YILDIZ

Ağrı Mv.

Ahmet Salih DAL

Kilis Mv.

Abdurrahim AKDAĞ

Mardin Mv.

Mahmut TANAL

İstanbul Mv.

Atila KAYA

İstanbul Mv.

Ertuğrul KÜRKCÜ

Mersin Mv.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Toplantı No : 18

13.02.2013

Konu : Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemeler yapmak üzere kurulan Alt Komisyonca hazırlanan "İzmir Polis Merkezleri İnceleme Raporu" Komisyon raporu olarak kabul edilmiştir.

 Başkan Ayhan Sefer ÜSTÜN Sakarya Milletvekili	 Başkanvekili Mehmet Naci BOSTANCI Amasya Milletvekili	 Başkanvekili Mustafa Sezgin TANRIKULU İstanbul Milletvekili
 Sözcü Yaşın AKDOĞAN Ankara Milletvekili	 Kâtip Yusuf HALAÇOĞLU Kayseri Milletvekili	 Üye Mehmet Kerim YILDIZ Ağrı Milletvekili
 Üye Ülker GÜZEL Ankara Milletvekili	 Üye Murat WEDİRİM Çorum Milletvekili	 Üye Oya ERONAT Diyarbakır Milletvekili
 Üye Hamza DAĞ İzmir Milletvekili	 Üye Mehmet METİNER Adıyaman Milletvekili	 Üye Nevzat PAKDİL Kahramanmaraş Milletvekili
 Üye Ahmet Salih DAL Kilis Milletvekili	 Üye Kerim ÖZKUL Konya Milletvekili	 Üye Abdurrahim AKDAĞ Mardin Milletvekili
 Üye İhsan ŞENER Ordu Milletvekili	 Üye Cemal Yılmaz DEMİR Samsun Milletvekili	 Üye Gülşen ORHAN Van Milletvekili
 Üye Levent GÖK Ankara Milletvekili	 Üye Sinan Aydın AYGÜN Ankara Milletvekili	 Üye Refik ERYILMAZ Hatay Milletvekili
 Üye Mahmut TANAL İstanbul Milletvekili	 Üye Hüseyin AYGÜN Tunceli Milletvekili	 Üye Mustafa ERDEM Ankara Milletvekili
 Üye Atıla KAYA İstanbul Milletvekili	 Üye Ertuğrul KÜRKCÜ Mersin Milletvekili	

Muhalefet sesim var

TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU, CEZAEVLERİ ALT KOMİSYONUNUN İZMİR POLİS MERKEZLERİ VE İZMİR ALIĞA CEZA İNFAZ KURUMLARI KAMPÜSÜ İNCELEME RAPORLARINA MUHALEFET ŞERHİDİR

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunda görüşülen İzmir Polis Merkezleri ve İzmir Aliğa Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporlarında belirtilen hususlar polis merkezlerinin, tutuklu ve hükümlülerin içinde yaşadıkları fiziki koşulları ve hak ihlallerini yeteri kadar yansıtmamaktadır. Raporların bu haliyle kabulü ile komisyon üyeleri büyük bir haksızlığa belge oluşturmuş olacaktırlar.

İZMİR ALIĞA CEZA İNFAZ KURUMLARI KAMPÜSÜ İNCELEME RAPORU İLE İLGİLİ TESPİTLER :

- 1- İzmir Aliğa Ceza İnfaz Kurumlarında yapmış olduğumuz incelemelerde yerleşkenin modern ve düzgün bir fiziki yapısı olmasına karşın tutuklu ve hükümlülerin ciddi hak ihlalleri ile mağdur edildikleri görülmüştür.
- 2- Aliğa Ceza İnfaz Kurumuna kabul ve sevklerde, hükümlü ve tutuklular tamamen çıplak bir şekilde aramalara maruz kalmaktalar. **Kadın, erkek, çocuk, genç, yaşlı ayrımına bakılmaksızın kişiler çıplak bir şekilde aranmaktadır.**
- 3- Adalet Bakanlığının 45/1 Nolu Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında Genelgesinin Ortak Etkinlikler Başlıklı Üçüncü Bölümünün 13. Fıkrasına göre; "Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır." İzmir Aliğa Ceza İnfaz Kurumu Yerleşkesinde Genelgenin bu maddesine aykırı olarak aynı koşušta kalan tutuklu ve hükümlüler diğer koşuşlarda bulunan **tutuklu ve hükümlülerle haftalık 10 saatlik sohbet hakkından mahrum tutulmaktadır**. Bu hak koşuşların 10 kişilik olması sebebiyle kullandırılmamaktadır. Bu uygulama kanuna karşı hiledir. Genelgenin amaç ve ruhu aynı koşušta bir arada bulunmayan farklı koşuşlardaki tutuklu ve hükümlülerin bir araya gelerek sosyalleşmesini amaçladığı halde uygulama bu amaçtan uzaklaşan bir eyleme dönüşmüştür.

- 4- **Cezaevi kütüphanesinde bulunan kitap ve dergiler güncelliğini yitirmiş yayınlardır.** Cezaevinde bulunanların faydalanabilmesi için güncel kaynakları cezaevlerine gönderilmesi gerekmektedir. Ayrıca bu kütüphanede güncellenmiş mevzuat kaynakları da bulunmalıdır. Bu konu hakkında raporda hiçbir değerlendirmeye yer verilmemiştir.
- 5- **Cezaevinde bir diğer sorun ise, tutuklu ve hükümlülerin izleyebildiği televizyon kanallarının çok sınırlı olmasıdır.** Basın halkın sesi, kulağıdır. Burada bulunan vatandaşlarımızın medyayı takip hakları sınırlandırılmamalıdır. Yayınlanan kanallar içerisinde çocuk kanalları, yerel kanallar, belgesel kanalları, eğitici kanalların hiçbiri bulunmamaktadır. Yine cezaevinde yayınlanan kanallar arasında açık öğretim derslerini yayınlayan kanallar da yayınlanmamaktadır.
- 6- **Cezaevinde tutuklu ve hükümlülere verilen yemekler konusunda da ciddi sıkıntılar bulunmaktadır.** Görüştüğümüz tutuklu ve hükümlüler “bugün yemekte döner ve pilav çıktı. Buradan anladık ki cezaevinde bir ziyaretçi heyeti var.” dediler.
- 7- Cezaevi tesisi son derece modern ve birçok fiziki imkana sahip. Ancak personel yetersizliği ve güvenliğin sağlanamayacağı mazeretiyle tutuklu ve hükümlüler bu imkanlardan mahrum bırakılıyor.
- 8- Tesiste bulunan futbol, basketbol sahaları, gitar, saz çalma imkanları özellikle çocuk ve genç tutuklu ve hükümlülerin gözünün önünde olmasına rağmen adeta bir ceza da burada verilip, bu imkanlardan yararlanmaları engelleniyor. Bunları sadece uzaktan seyredebiliyorlar.
- 9- Kampüs içerisinde yaşayan birçok aile var. Ancak bu ailelerin çocukları için eğitim verebilecek kampüs içerisinde bir okul bulunmamaktadır. Ancak bu aileler günlük ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri market imkanları bulunmamaktadır. Yerleşkede market bulunmadığı için bu aileler cezaevi kantininden alışveriş yapmak zorunda kalıyorlar. Rekabet ortamı olmadığından kantin fiyatları nasıl belirlerse ona razı gelmek ve almak zorunda kalıyorlar. Kaldı ki kampüste yaşayan aileler için belirli bir saatten sonra otobüs seferleri sona eriyor ve ulaşım sağlanmasına engel olunuyor.
- 10- **Kantinde ise özellikle kadın tutuklu ve hükümlülerin kişisel bakımları için gereken ürünler satılmıyor.** Ayrıca bu kantinde bebek bakımı için gereken başlıca ürünler dahi yok. Burada bebek bezi, biberon, bebek maması, kadınlar için hijyenik ped satılmıyor. Bu ihtiyaçlarını karşılayamayan tutuklu ve hükümlüler büyük sıkıntılar yaşamaktalar.

11- Dışarıdan bakıldığında modern görünen bu yerleşkede maalesef insan faktörü büyük rol oynuyor. Tutuklu ve hükümlüler kendilerine yapılan kötü muameleler nedeniyle ve faydalanamadıkları imkanlar nedeniyle mağdur durumdadır. Bu mağduriyetleri komisyon tarafından hazırlanan rapora gereken ölçüde yansıtılmamıştır.

İZMİR POLİS MERKEZLERİ İNCELEME RAPORU İLE İLGİLİ TESPİTLER :

- 1- 3 Ocak 2013 günü Balçova, Bostanlı, Kadifekale ve Karabağlar Polis Merkezi Amirliklerini ziyaret edildi. Bu polis merkezlerinden yalnızca Balçova Polis Merkezinde gözaltındaki kişinin avukatı ile görüşebileceği özel bir görüşme odası mevcuttur. Diğer Karakollarda ise avukat görüşmeleri için ayrılmış özel bir oda bulunmamaktadır. Bu kişinin avukatı ile özel görüşme yapma imkanı elinden alan bir uygulamadır. Konu hakkında Komisyon tarafından hazırlanan raporda hiçbir hususa yer verilmemiştir.
- 2- Polis merkezlerinde ses ve görüntü kaydı alınmaktadır. Ancak bu kaydı alması için kurulan cihazlar çok dar bir alanı kontrol edebilmektedir. Bunların bir formatı yoktur. Yasal düzenlemesi yoktur. Karakol amirlerin kendi inisiyatifleri ile gelişi güzel konulmuştur. Bu cihazlar adeta göstermelik olarak, aldatmak için kurulmuş vaziyetler. Görüntü alınamayan kör noktalar çok fazla. Kötü muameleye uygun bir fiziki ortam var.
- 3- Ziyaret ettiğimiz polis merkezlerinden yalnızca Balçova Polis Merkezi binası yeni denilebilir. Diğerleri fiziki olarak yetersiz durumdadır. **Karabağlar, Kadifekale ve Yeşilyurt Polis Merkezlerinde teşhis alanı bulunmamaktadır.**
- 4- Fiziki yetersizlik hem karakola gelen vatandaşlar için hem de burada çalışan memurlar için oldukça olumsuz şartlar yaratmaktadır. Sağlıklı bir ortamda çalışma hakkı ihlal edilmektedir.
- 5- Karakollar yenilenmediği için kamu hizmetlerinde aksaklıklar ortaya çıkmaktadır. Adalete erişim ve yararlanma hakkı engellenmiştir.
- 6- **Kadifekale Polis Merkezi personeli, personel yetersizliği nedeniyle ilçe ile baş edemediklerini ve dışarıda dolaşamadıklarını bildiriyorlar. Burada bir olay yaşandığında yetersiz sayıda olan memurlarımız hayatlarını riske atarak görev yapmaya çalışmaktadırlar.**

SONUÇ OLARAK :

Dışarıdan bakıldığında modern görünen İzmir Aliğa Ceza İnfaz Kurumu Kampüsünde maalesef insan faktörü büyük rol oynuyor. Tutuklu ve hükümlüler kendilerine yapılan kötü muameleler nedeniyle ve faydalanamadıkları imkanlar nedeniyle mağdur durumdadır.

İzmir Aliğa Ceza İnfaz Kurumuna kabul ve sevklerde, hükümlü ve tutuklular tamamen çıplak bir şekilde aramalara maruz kalmaktalar. Kadın, erkek, çocuk, genç, yaşlı ayrımına bakılmaksızın kişiler çıplak bir şekilde aranmaktalar. Cezaevi idaresinin bu tutumu mahkumların kişilik haklarını ihlal niteliğindedir ve hazırlanan raporda gereken önem gösterilmeden ele alındığı görülmektedir.

İncelenen polis merkezlerinde ses ve görüntü kaydı alınmaktadır. Ancak bu kaydı alması için kurulan cihazlar çok dar bir alanı kontrol edebilmektedir. Bunların bir formatı yoktur. Yasal düzenlemesi yoktur. Karakol amirlerinin kendi inisiyatifleri ile geliş güzel konulmuştur. Bu cihazlar adeta göstermelik olarak, aldatmak için kurulmuş vaziyettedirler. Görüntü alınamayan kör noktalar çok fazladır. Kötü muameleye uygun bir fiziki ortam olduğu açıkça görülmektedir.

Fiziki yetersizlik hem karakola gelen vatandaşlar için hem de burada çalışan memurlar için oldukça olumsuz şartlar yaratmaktadır. Sağlıklı bir yerde çalışma hakkı ihlal edilmektedir. Karakollar yenilenmediği için kamu hizmetlerinde aksaklıklar ortaya çıkmaktadır. Adalete erişim ve yararlanma hakkı engellenmiştir.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu raporunun, açıklanan hususlar ve ihlaller gereken hassasiyet gösterilmeden hazırlandığı görülmektedir. Gerçekleri, içinde yaşanan fiziki şartları ve mahrumiyetleri göz ardı eden komisyon raporunda çoğunluğun görüşüne katılmadığımı arz ederim.

Saygılarımla. 12.02.2013

Mahmut TANAL
İstanbul Milletvekili

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu
Başkanlığı'na

İzmir Polis Merkezleri İnceleme Raporu hakkındaki **muhalafet şerhim** aşağıdaki gibidir.
Bilgilerinize sunarım.

Ertuğrul Kürkçü
Mersin Milletvekili

1. Raporun 2. Sayfasında **IV. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM** başlığı altında ifade edilen yöntemin idarenin insan haklarına yönelik ihlallerinin incelenmesi açısından uygun olmadığını ve bu yöntemin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Bir insan hakları inceleme alt komisyonu olduğumuza göre incelemelerimizin amacı öncelikle ve esas olarak idare karşısında yurttaş haklarının korunması ve ihlallerin ortaya çıkarılması olmalı ve kullandığımız yöntem de buna hizmet etmelidir.

Oysa komisyonumuz bir kural olarak incelemelerine ilgili il idaresinin ve bağlı kurumların ziyaretin zamanı ve amaçları konusunda önceden bilgilendirilmesiyle başlamakta ve bir yarım gününü il yöneticilerinin ziyaretine ayırmaktadır. Buysa incelenecek kurumların yönetimiyle doğrudan ve dolaylı ilgisi bulunan kişilerin bu kurumlardaki ihlal ve kusurları komisyondan gizlemek, kaçırmak ve birbirlerini kollamak için zincirleme işbirliği içine girmelerini; yurttaşların yakınmalarının önüne engeller çıkartılmasını kolaylaştırmakta ve komisyonumuzun idarenin halka yönelik muamelesinin gerçeğe en yakın tablosunu ortaya çıkartmasına engel olmaktadır.

Nitekim, İzmir'deki Polis Merkezlerinin incelenmesi sırasında ziyaret ettiğimiz birbirinden çok uzaktaki dört polis merkezinin hepsinde de nezarethanelerin boş olması, hiçbirinde "olağanüstü" hiçbir şey olmaması başlı başına olağanüstü sayılmalıydı.

İlk ziyaret ettiğimiz Baicova Polis Merkezi'nde "görüşme odası"nda kayıta kamera bulunduğu dair uyarı yapılmamasına dikkat çekmemizin ardından gittiğimiz bütün polis merkezlerinde yazıcıdan yeni çıktığı apaçık "kamera var" uyarı

levhaları, merkezler arasında kusurların örtbas edilmesi yönünde bir haberleşmenin olduğuna dair somut bir kanıt sayılmalı.

Ziyaretimizin ardından bu levhaların hala yerinde durup durmadığı, yurttaşların haklarından haberdar edilip edilmedikleri ucu açık bir soru olarak kalıyor.

2. Ziyaret ettiğimiz polis merkezlerindeki kamerayla kayıt sistemlerinin merkezlerin yalnızca belli bölümlerini görebildiği, merkeze herhangi bir sebeple gelen yurttaşların bina içinde, kapalı mekanlarda ve mekanlar arasında her an gözlenemedikleri, her merkezde kameralarca gözetlenmeyen çok geniş alanlar bulunduğunun gözlemlendiği de raporda yer almalıydı.

Komisyon raporlarına, <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/index.htm>
adresinden ulaşabilirsiniz.

Adres: TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu 06543 Bakanlıklar-ANKARA

Tel: 0 312 420 5406 – 420 53 99 **Faks:** 0 312 420 53 94

E-posta: insanhaklari@tbmm.gov.tr